VESNA / ВЯСНА
Independent publisher in Prague / Незалежнае выдавецтва ў Празе

משה קולבאַק. ווילנע

משה קולבאַק

אַלע לידער
און פּאָעמען

פּראָג

פאַרלאַג ווערסנע
2022

מ. קולבאק
פאטא „דאגער"

משה קולבאַק. אַלע לידער און פּאָעמען. —
פֿאַרלאַג ווענסנע, פּראָג, 2022. 256 זז.

צונויפֿשטעלונג, הקדמה, טעקסטאָלאָגישער אַנאַליז, איבערזעצונג פֿון ייִדיש
אויף ווײַסרוסיש (בעלאַרוסיש), קאָמענטאַרן, דיזײַן און אײַנסדרונג

סיאַרהיי שופּאַ

רעדאַקטאָרן

דוד קאַץ, אַסיע פֿרומאַן

אינעם דיזײַן פֿונעם בוך איז באַנוצט געוואָרן
דאָס בילד פֿון באָריס זאַבאָראָוו „פּייזאַזש מיט אַ טאַטשקע" (1986)

ISBN 978-80-907359-7-2

© Siarhej Šupa, compilation, preface, commentaries,
translation into Belarusian, 2022
© Vesna Vaško, Vesna Books, 2022

ווילנע

(פּאָעמע)

1

אויף דײַנע מויערן גייט ווער אַרומעט אין אַ טלית.
בײַנאַכט איבערן שטאָט איז ער אַליין אַ טרויעריקער אויף.
ער האָרכט: די אַלטע אָדערן פון שאַרע דורכהויפן און קלויזן
וואַכן, קלינגען, ווי אַ הייזעריקע האַרץ אַ שטויביקע.
דו ביסט אַ תהילים אויסגעלייגט פון ליים און אײַזן;
אַ תפילה איז אַיעדער שטיין, אַ ניגון — יעדע וואַנט,
ווען די לבנה רינט אַראָפּ אין דײַנע געסלעך פון קבלה,
און ס'בלייכט אַרויס די נאַקעטע און מיאוס־קאַלטע פּראַכט.
דײַן פרייד איז טרויער — די פרייד פון טיפע בעסער
אין קאַפּעליע, יום־טובים זײַנען די לוויות,
און טרייסט — די קלאָרע, לײַכטנדיקע אָרעמקײַט,
ווי שטילע זומער־נעפּלען אויף די ראָגן פון דער שטאָט.
דו ביסט אַ טונקעלע קמיע אײַנגעפּאַסט אין ליטע,
פּאַרשריבן גרוי און אַלט אַרום מיט מאָך און מיט לישײַעס;
אַ ספר איז אַיעדער שטיין, אַ פּאַרמעט — יעדע וואַנט,
צעבלעטערט סודותדיק און אויפגעעפנט אין דער נאַכט,
ווען אויף דער אַלטער שול אַ וואַסערטרעגער אַ געפּראָרענער —
דאָס בערדעלע פאַרקאַשערט — שטייט און ציילט די שטערן.

בייַנאַכט איבערן שטאָט בין איך אַליין אַ טרויעריקער אויף:
ניטאָ קיין קלאַנג. עס גליווערן די הייַזער — קופּעס שמאַטעס,
נאָר ערגעץ הויך אַ חלבדיקע ליכטל טריפט און פלאַטערט, —
עס זיצט אַ בעל־מקובל אייַנגעוועבט אין בוידים,
ווי אַ שפּין, און ציט דעם גרויען פאָדים פון זייַן לעבן:
„איז ווער פאַראַן אַרום אין ווייַטער, קאַלטער פּוסטעניש,
וואָס מיר, פאַרטויבטע, הערן די פאַרלאָרענע געשרייען?"
און ס'שטייט פאַר אים רזיאל בלייַאיק אין דער טונקלקייַט
מיט אַלטע פאַרמעטענע פליגלען אָפּגעקראָכענע,
און אויגן — גריבער אָנגעפילט מיט זאַמד און שפּינוועבס:
„ניטאָ. חוץ טרויער איז שוין גאָרניט מער פאַראַן!.."
דאָס ליכטל טריפט. עס האָרכט דער גרינער ייד פאַרשטיינערט
און זויגט דאָס פינצטערניש פון מלאכס אויגנלעכער,
און בוידים איבער בוידים עטעמט אָפּ — די לונגען
פון דער האָרביקער באַשעפעניש, וואָס דרעמלט אין די בערג.
אָ, אפשר ביסטו, שטאָט, אַ חלום פון אַ בעל־מקובל,
וואָס שוועבט אַ גרויע אין דער וועלט, ווי שפּינוועבס אָנהייב יעסיען.

3

דו ביסט אַ תהילים אויסגעלייגט פון ליים און אײַזן,
און דײַנע אותיות וואָגלען, בלאָנדזשען אָפּגעקראָכענע:
יידן שטײַפֿע, ווי די העלצער, ווײַבער, ווי די לעבלעך ברויט;
קאַלטע, סודותדיקע בערד, די פּלייצעס אויסגעהאַמערטע,
און אויגן וואַקלענדיקע, לאַנגע, ווי די שיפֿלעך אין אַ טײַך — — —
יידן דײַנע בײַ אַ זילבערדיקן הערינג שפּעט בײַנאַכט
שלאָגן זיך על־חטא: אָ, גאָט, מיר זינדיקן, מיר זינדיקן...
און די לבנה, ווי אַ ווײַס אויג, אַדורך די שײַבלעך גלאָצט —
דאָרט זילבערן זיך שמאַטעס אָנגעהאַנגען איבער שטריק,
די קינדער אין די בעטן — געלע, גליטשעוודיקע ווערעם,
און מוידן האַלב שוין אויסגעטאָן מיט לײַבער, ווי די ברעטער — — —
שמאָלע, ווי די גאַסן, זײַנען דײַנע כמורנע יידן;
שטומע שטערנס, ווי די ברייטע, גליווערדיקע ווענט פון שול־הויף,
און ברעמען מאָכיקע, ווי דעכער איבער דײַנע חורבות.
דו ביסט אַ תהילים אָנגעשריבן אויף די פעלדער,
און, ווי אַ ראָב, זינג איך פון דיר בײַם שײַן פון דער לבנה,
ווײַל קיינמאָל איז די זון ניט אויפגעגאַנגען אין דער ליטע.

4

דײַן פרייד איז טרויער — די פרייד פון טיפע בעסער
אין קאַפּעליע, אַ שוואַרצער איז דײַן שטילער פרילינג.
ביימלעך וואַקסן פונעם מויער, גרעזער פון די ווענט;
דאָס גרויע בליעכץ קריכט פאַרשלאָפן פונעם אַלטן בוים,
און בלאָטיק שטייט די קאַלטע קראָפּעווע שוין בײַ דער ערד.
נאָר קויט און אייביק גליוועדיקע ווענט אין נעץ.
און ס'טרעפט בײַנאַכט, אַ ווינטל טוט אַ טריקן שטיין אין דאַך,
און אַ געשטאַלט פון טראָפּן וואַסער און לבנה־שײַן
שלײַכט דורך די גאַסן זילבערלעך און ציטערדיק פאַרחלומט —
ס'האָט די ווילִיע קיל און נעפּלדיק זיך אויפגעהויבן
און פריש, און נאַקעט־הויל, מיט לאַנגע, וואַסערדיקע הענט,
אַרײַן אין שטאָט. די בלינדע שײַבלעך קוקן אויסגעקרימט,
די בריקלעך רונד איבערגעוואָרפן אויף די מויערן.
אָ, קיינער וועט ניט עפענען אַ טיר, אַרויסשטעקן דעם קאָפּ
צו דער ווילִיע אין איר דינער, בלויער נאַקעטקײַט.
עס שטוינען, ווי די בערג אַרום, די מויערן מיט בערד,
און שטיל, און שטיל — — —

5

דו ביסט אַ טונקעלע קמיע אײַנגעפּאַסט אין ליטע,
און ס'טליען קוים געשטאַלטן אין דײַן אומרואיקן גרונט:
די ווײַסע, בלאַנקע גאונים פון ווײַטער ליכט,
מיט ביינער שמאָלע, האַרטע, אויסגעשליפענע פון מי;
דאָס הייסע, רויטע העמדל פונעם שטאָלענעם בונדיסט;
דער בלויער תלמיד זיצנדיק בײַם גרויען בערגעלסאָן,
און יידיש איז דער פּראָסטער קראַנץ פון דעמבן=בלעטער
אויף די אַרײַנגאַנגען די הייליק=וואָכיקע פון שטאָט.
דאָס גרויע יידיש איז דאָס ליכט, וואָס פינקלט אין די פענצטער —
אָ, ווי אַ גייער בײַ אַן אַלטן ברונים אונטערוועגס,
זיך איך דאָ און האָרך די רויע שטים פון יידיש.
און אפשר רוישט עס אַזוי שטאַרק דאָס בלוט אין מײַנע גלידער?
איך בין די שטאָט! די טויזנט שמאָלע טירן צו דער וועלט,
די דעכער איבער דעכער צו דעם בלאָטיק=קאַלטן בלוי.
איך בין דער שוואַרצער פלאַם, וואָס לעקט דאָ הונגעריק די ווענט
און גליט אין שנײַדיק=שאַרפן אויג פון ליטוואַק אינדערפרעמד.
איך בין דאָס גרוי! איך בין דער שוואַרצער פלאַם! איך בין די שטאָט!

6

און אויף דער אַלטער שול אַ וואַסערטרעגער אַ געפּראָרענער —
דאָס בערדעלע פֿאַרקאַשערט — שטייט און ציילט די שטערן.